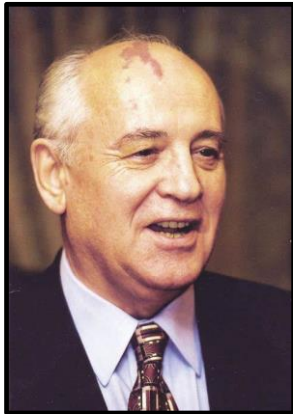

Veszély vagy lehetőség?

Rendszerváltások Kelet-Európában

A Tour du Monde újságírójaként ismét lehetőségem nyílt bejárni a világ azon részét, amely jelenleg a leginkább foglalkoztatja a politizálni kívánó társadalmat. Az elmúlt 3 hónapban újságíró barátaimmal közösen tanulmányozhattuk Kelet-Európa egyedülálló politikai és társadalmi helyzetét, ami számos okra vezethető vissza.

Mihail Gorbacsov

A hidegháború során egyre nyilvánvalóbbá vált a szovjet tábor alulmaradása és az ezt követő gazdasági válság. A több éves orosz belpolitikai hatalmi harcban győztes Mihail Gorbacsov az ország válságán belső reformok bevezetésével kívánt úrrá lenni. Politikája, az ún. peresztrojka az életkörülmények romlásának megállítását tűzte ki célul, melyre két lehetőségük volt, a fegyverkezés ütemének visszafogása, illetve a szovjet külpolitika megváltoztatása. A blokkországok alapvető ellenszenvé és az előbb említett indokok következtében megkezdődött a rendszerváltás folyamata Kelet-Európában, aminek leglátványosabb jele az orosz csapatok kivonulása volt.

Közép-Európa egyes országában, Magyarországon, Lengyelországban illetve Csehszlovákiában egyre gyorsabb ütemben alakultak meg a demokratikus pártok és meglehetősen hamar lezajlottak az első szabad választások is.

Politikai mozgalmak és pártok alakultak vagy szerveződtek újjá, dacolva a pártállami rendszer tiltásával. Az általuk megfogalmazott célokat és követeléseket a lakosság egyre nagyobb tömege támogatta. A rendszerváltozástól az emberek nemcsak a nyugati demokrácia, hanem a nyugati életszínvonal és árubőség eljövételét is remélték.

A lengyel választásokat a kezdetben betiltott, majd újra engedélyezett Szolidaritás nyerte, miniszterelnöknek pedig Tadeusz Mazowieckit jelölték, így az országban 40 év után visszatért a jobboldali irányítás.

Csehszlovákiában a bársonyos forradalom keretein belül a CSKP legyőzésével vette át a hatalmat a jobboldal. A tömegtüntetéseket követően azonban ismét előtérbe került a csehek és szlovákok együttélésének kérdése. Jelenleg bizonytalan a népek függetlenedésének végkimenetele, azonban - ahogy ismerjük az ottani politikai kultúrát - valószínűsíthető a békés út.

Magyarországon kerekasztal-tárgyalásokon egyeztek meg a többpárti, szabad választásokról. 1990 májusában a Magyar Demokrata Fórum (MDF) nyerte meg a parlamenti választásokat Antall József vezetésével, majd nem sokkal később kialakult a kormánykoalíció is: az MDF-en kívül a FKGP és KDNP is részt vállalt hazájuk irányításában.

1990-ben, egy évvel a berlini fal lebontása után Németország keleti része csatlakozott az Európai Közösségekhez, majd 1991 decemberében társulási egyezményt kötött az intézményrendszer a visegrádi országokkal.

Berlini fal

Az apropóját a visegrádi egyezmény létrejöttének egy középkori megállapodás

adta. A visegrádi királyi palotában 1335 novemberében született meg a szerződés Lengyelország, Csehország és Magyarország között, melynek célja a bécsi árumegállító jog elleni együttműködés volt. A fentebb említett országok 1991. február 15-én megújították az együttműködésüket, bár a gazdaságpolitikai kooperáció napjainkban inkább csak nemzeti érdekek érvényre juttatását hivatott ellátni.

Ezek az országok nem véletlen, hogy gondolkodásukban is hasonlóak, hiszen két nagyhatalom közé vannak szorítva, közösen, évszázadok óta. Még nyugatról hozzák a római katolikus, illetve a protestáns vallásokat és az állami és kulturális intézményszerveződés nyugati elveit, addig keletről kétségkívül hatással van rájuk a Balkán felől érkező népek térhódítása, a tőlünk eltérő politikai és hadügyi szervezés és a sok etnikum miatti széthúzás.

Mai napig emlékeimben él, mikor 1982 májusában ez az eszmecsere zajlott le. „Hol van Közép-Európa határa?”- a kérdésre az osztrák kolléga azt válaszolta, hogy Bécs keleti határánál húzódik, nyugatnémet munkatársam Münchenre szavazott. Én meg

megosztottam, hogy egy átlagos francia a Saar-vidéket tartja nyugat határának. A magyar és finn kollégám azt mondta, nekik mindegy, ők ebbe a beosztásba már beletörődtek, de román barátom nem nyugodott: szerinte Románia ezer éves történelme folyamán mindig is Nyugat-Európához tartozott. A vita is mutatja, hogy mennyire él Európában az a toposz, miszerint létezik egy fejlett nyugat és minél keletebbre megyünk, annál elmaradottabb társadalmakat találunk. De mindazonáltal hadd idézzem Leopold von Ranke elméletét, miszerint minden történeti korszak azonos távolságra van Istentől és a mi feladatunk a világ minden kultúráját, mint sajátosan szerveződött egységet vizsgálni.

A visegrádi országok kultúrája kétségtelenül harmonizál, ami az Európai Közösségek számára könnyebbséget jelenthet, amennyiben csatlakozásuk megfontolásra kerül. Mindemelett gazdasági előnyünkre is válhat a társulásba való belépésük.

Ezek a társadalmak vásárolhatnak nyugati autókat, nyithatnak nyugatias szórakozóhelyeket, de kérdéses, hány év vagy évtized kell majd, a most már valóban nyugat-európaiktól eltérő, valóban önállóan közép-európainak nevezhető társadalomszervezet integrálására.

Gabriel Dupont

Források:

https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_12/lecke_03_022

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en

https://hu.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%B3pai_Uni%C3%B3

https://hu.wikipedia.org/wiki/Visegr%C3%A1di_Egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s#:~:text=Visegr%C3%A1di%20Egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s%20%5B%20bevezet%C5%91%20szerkeszt%C3%A9se%5D%20A%20Visegr%C3%A1di%20Egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s,tag%C3%A1llam%2C%20Csehorsz%C3%A1g%2C%20Lengyelorsz%C3%A1g%2C%20Magyarorsz%C3%A1g%20%20C3%A9s%20Szlov%C3%A1kia%20region%C3%A1lis%20szervezete.

História, 1992/5-6 XIV. évfolyam

Oktatási hivatal - Történelem 12.

